

Program zajęć rozwijających z geografii w Gimnazjum im. prof. Adama Pałczyńskiego w Danówku realizowany w ramach projektu „Podniesienie jakości oferty edukacyjnej dla gimnazjum z terenu gminy Grajewo”.

I. Założenia programu.

Program zajęć rozwijających z geografii ma służyć przede wszystkim uczniom szczególnie zainteresowanych geografią. Zaplanowane działania z uczniami uwzględniają zajęcia przygotowujące do prowadzenia obserwacji bezpośredniej i pośredniej, poznawania procesów i działalności człowieka w środowisku przyrodniczym, do rozwijania zainteresowań badawczych i świadomego podejmowania działań.

Głównym celem zajęć jest integracja miłośników geografii, którzy chcą uczestniczyć w dodatkowych zajęciach. Program ma na celu zaspokojenie naturalnej ciekawości uczniów, dla których wiadomości zdobyte na lekcjach nie wyczerpują ich zainteresowań. Uczniowie ci są otwarci na świat, chcą poszerzyć swoje horyzonty i wiedzę. Zainteresowani będą na zajęciach korzystać z różnych źródeł wiedzy, zdobywać nowe doświadczenia, nauczą się wybierać najistotniejsze informacje, interpretować dane, rozwijać twórcze myślenie.

Zdobyte umiejętności i wiedza geograficzna ma na celu zainteresować młodzież otaczającą przestrzenią i zjawiskami w niej zachodzącymi, a także ułatwić pracę podczas egzaminu gimnazjalnego.

Program skierowany jest do uczniów klas II i III wykazujących uzdolnienia i zainteresowania geografią. Program jest spójny z „Podstawą programową” oraz programem nauczania geografii w klasach I – III gimnazjum.

Nauczyciel przy niewielkiej modyfikacji może korzystać z różnych działów w dowolnym czasie w zależności od aktualnie realizowanego materiału w poszczególnych klasach. Plan może podlegać zmianom w czasie pracy.

II. Cele ogólne

1. Rozwijanie i poszerzanie wiadomości zdobytych podczas lekcji.
2. Budzenie zainteresowań uczniów przestrzenią geograficzną.

3. Kształtowanie umiejętności obserwacji i opisu zjawisk przyrodniczych.
4. Posługiwanie się właściwym nazewnictwem.
5. Upowszechnianie form aktywnego wypoczynku.
6. Przygotowanie uczniów do konkursów o tematyce geograficznej i egzaminu gimnazjalnego.
7. Wyzwalanie aktywności ucznia.
8. Zainteresowanie podróżami po Polsce i świecie.
9. Podniesienie jakości pracy szkoły.

Cele szczegółowe:

1. Nabywanie i kształcenie umiejętności orientacji w terenie.
2. Nabywanie umiejętności posługiwania się mapą, kompasem.
3. Określanie kierunków na mapie i w terenie.
4. Poznanie i utrwalenie podstawowych pojęć z astronomii, klimatologii, geologii, kartografii, demografii i geografii regionalnej.
5. Przedstawienie i interpretacja tematyki geograficznej za pomocą różnych form przekazu, np. fotografii krajobrazu, map satelitarnych, wykresów, diagramów, szkicu terenu, profilu geologicznego, opisu, modelu i technik multimedialnych.
6. Prowadzenie obserwacji krajobrazu, jego elementów, procesów i zjawisk geograficznych, np. obserwacja elementów pogody.
7. Rozwijanie zdolności analizowania, wnioskowania i twórczego rozwiązywania problemów.
8. Kształtowanie właściwych relacji człowiek – środowisko poprzez rozumienie procesów zachodzących w środowisku geograficznym i w społeczeństwie.
9. Poznanie współzależności pomiędzy geosferami ziemskimi.
10. Kształcenie współpracy w grupie.
11. Dostrzeganie walorów piękna otaczającego środowiska naturalnego.
12. Praktyczne zastosowanie wiedzy geograficznej.
13. Zainteresowanie czytaniem literatury, prasy, map, tabel geograficznych.
14. Umiejętność prezentacji wyników własnej pracy.

III. Proponowane treści.

1. Mapa fizyczna i administracyjna Polski.
2. Podstawy geografii.

Analiza danych statystycznych.
Współrzędne geograficzne.
Mapa i jej skala.
Przedstawienie zjawisk na mapach.
Zdjęcie satelitarne a mapa topograficzna.

3. Ruchy Ziemi.

Ruch obrotowy Ziemi i jego następstwa.
Ruch obiegowy Ziemi.
Obliczanie wysokości Słońca nad horyzontem.

4. Sfery ziemi.
Pogoda i klimat.
Strefy klimatyczne świata.
Formacje roślinne świata.
Wody na Ziemi.
Dzieje Ziemi.
Procesy wewnętrzne kształtujące powierzchnię Ziemi:
 - wulkanizm,
 - trzęsienia ziemi,
 - ruchy górotwórcze.
 Procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi:
 - wietrzzenia,
 - działalność rzek,
 - działalność lodowców i lądolodów,
 - działalność wiatru,
 - działalność morza,
 - zjawiska krasowe.
 Wielkie formy terenu.

5. Powtórzenie wiadomości do egzaminu.

IV. Plan pracy (proponowany).

Nr lekcji	Temat zajęć	Treści nauczania	Uwagi
1	Zajęcia organizacyjne.	- zapoznanie uczniów z planem pracy, - zapoznanie uczniów z zasadami pracy, regulaminem pracowni, BHP	
2.	Ćwiczenia utrwalające mapę fizyczną i administracyjną Polski.	- lokalizuje na mapie fizycznej Polski poznane krainy geograficzne, rzeki i jeziora, - rozpoznaje na konturowej mapie administracyjnej Polski województwa, - zna stolice województw,	Praca z mapą konturową Polski, gra dydaktyczna „Znawcy mapy Polski”
Podstawy geografii			
3-4.	Dane statystyczne i ich analiza.	- analizuje, stosuje i wnioskuje na podstawie danych statystycznych, - potrafi odszukać w różnych źródłach potrzebne dane (np. rocznik statystyczny, internet), - opracowuje dane statystyczne z wykorzystaniem komputera i oprogramowania, - dobiera odpowiednie metody do prezentacji danych	Zajęcia w pracowni komputerowej

		statystycznych,	
5-6.	Odnaleźć się na Ziemi – współrzędne geograficzne.	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje ze zrozumieniem pojęcia: „długość geograficzna”, „szerokość geograficzna” • określa położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów na mapie • odczytuje współrzędne geograficzne na globusie i na mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych 	Róża kierunków – konstrukcja modelu
7.	Mapa źródłem informacji.	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje znaczenie skali mapy w przedstawianiu różnych informacji geograficznych na mapie • analizuje i interpretuje treści map ogólnogeograficznych, tematycznych, turystycznych • dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych • dokonuje podziału map ze względu na ich skalę oraz treść • podaje różnice między planem a mapą 	
8-9.	W różnych skalach – skala mapy (zadania).	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza skalę mapy, znając odległość rzeczywistą pomiędzy obiektami przedstawionymi na mapie • posługuje się ze zrozumieniem terminem „skala” • wymienia rodzaje skal oraz podaje ich przykłady • posługuje się skalą mapy do obliczania odległości i powierzchni w terenie • przekształca skale 	
10-11.	Bogactwo treści mapy, czyli o metodach prezentacji zjawisk i danych na mapie.	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje wybrane metody przedstawiania zjawisk na mapach • odczytuje z map informacje przedstawione za pomocą różnych metod kartograficznych • dobiera właściwą metodę do przedstawienia wybranego zjawiska na mapie 	
12 – 13.	Góry czy to nie góry? – metody prezentacji rzeźby terenu (profil terenu).	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje z mapy wysokość bezwzględną i oblicza wysokość względną wybranych punktów • charakteryzuje wybrane metody przedstawiania rzeźby terenu na mapach • rysuje profil terenu, korzystając z rysunku poziomicowego 	Rysunek poziomicowy – konstrukcja i wykonanie (model)
14-15.	Odnaleźć się na mapie – orientacja w terenie (zajęcia terenowe).	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się w terenie planem, mapą topograficzną, turystyczną, samochodową (m.in. orientuje mapę oraz identyfikuje obiekty geograficzne na mapie i w terenie) • posługuje się mapą w terenie 	Zajęcia terenowe
16.	Wyznaczanie kierunków w terenie – kompas (zajęcia terenowe).	<ul style="list-style-type: none"> • określa kierunki w terenie • potrafi korzystać z kompasu 	Zajęcia terenowe
17.	Od zdjęcia satelitarnego do mapy	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje z map informacje przedstawione za pomocą różnych metod kartograficznych 	Praca z mapami topograficznymi

	– ćwiczenia w czytaniu materiałów kartograficznych.	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie nowoczesnych technik informacji geograficznych w różnych dziedzinach życia • identyfikuje położenie i charakteryzuje odpowiadające sobie obiekty geograficzne na fotografiach, zdjęciach lotniczych i satelitarnych oraz mapach topograficznych 	i zdjęciami satelitarnymi
18 – 19.	„Polskie rekordy”	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się różnymi źródłami informacji do wyszukiwania polskich rekordów, • tworzy prezentację multimedialną dotyczącą polskich rekordów, 	Zajęcia w pracowni komputerowej
Ruchy Ziemi			
20.	Dzień i noc. Ruch obrotowy Ziemi i jego następstwa.	<ul style="list-style-type: none"> • demonstruje ruch obrotowy Ziemi, posługując się globusem • wymienia i wyjaśnia cechy ruchu obrotowego Ziemi • oblicza kąt, o jaki obraca się Ziemia w określonym czasie • podaje najważniejsze następstwa ruchu obrotowego Ziemi 	
21.	A czas płynie - czas na Ziemi.	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza czas słoneczny i strefowy danego miejsca na podstawie jego położenia matematyczno-geograficznego • charakteryzuje czas słoneczny, strefowy, uniwersalny, urzędowy 	
22-23	Rachuba czasu na Ziemi – zadania.	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się mapą stref czasowych do określania różnicy czasu strefowego i słonecznego na Ziemi • potrafi obliczyć różnice w czasie słonecznym i strefowym • ustala, jaki dzień tygodnia nastąpi po przekroczeniu międzynarodowej linii zmiany daty 	
24.	Wyznaczanie południka miejscowego za pomocą gnomonu, zegar słoneczny.	<ul style="list-style-type: none"> • umie określić południe słoneczne i wyznaczyć południk miejscowy 	Zajęcia terenowe
25.	Dookoła Słońca. Ruch obiegowy Ziemi i jego następstwa.	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i wyjaśnia cechy ruchu obiegowego Ziemi • podaje najważniejsze następstwa ruchu obiegowego Ziemi • podaje daty przesilen i równonocy na podstawie ilustracji przedstawiających oświetlenie Ziemi w ciągu roku • przedstawia (korzystając również z własnych obserwacji) zmiany w oświetleniu Ziemi oraz w długości trwania dnia i nocy w różnych szerokościach geograficznych i porach roku 	
26.	Obliczanie wysokości Słońca – zadania.	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje wzory na obliczanie wysokości Słońca w poszczególnych porach roku 	
Sfery Ziemi – atmosfera, hydrosfera i litosfera.			

27.	Pogoda a klimat.	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje ze zrozumieniem terminy: „pogoda”, „klimat” • wymienia i charakteryzuje wpływ głównych czynników klimatotwórczych na klimat <ul style="list-style-type: none"> • opisuje i wyjaśnia wpływ czynników na klimat wybranego regionu 	
28.	Pomiar składników pogody.	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi proste pomiary meteorologiczne i interpretuje wyniki • prowadzi bezpośrednią obserwację składników pogody 	Zajęcia terenowe
29.	Obserwacja pogody i analiza wyników jej pomiarów.	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje wyniki pomiarów i przedstawia je graficznie • oblicza średnią temperaturę powietrza, amplitudę temperatur i sumy opadów 	Zajęcia w pracowni komputerowej.
30.	„Ciagle pada i wieje”, czyli o opadach i wiatrach.	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rodzaje wiatrów na podstawie ilustracji • wskazuje na mapie świata obszary występowania różnych rodzajów wiatrów • stosuje ze zrozumieniem pojęcia: „niż baryczny”, „wyż baryczny” • rozpoznaje na podstawie fotografii rodzaje chmur • charakteryzuje rodzaje chmur, a także opadów i osadów atmosferycznych • zna genezę powstawania opadów 	
31.	Charakterystyka temperatury i opadów – klimatogramy. Czytamy mapę pogody.	<ul style="list-style-type: none"> • rysuje klimatogramy z wykorzystaniem techniki komputerowej • odczytywanie informacji o składnikach pogody z mapy synoptycznej 	zajęcia w pracowni komputerowej
32.	Zróznicowanie klimatów na Ziemi.	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia strefy klimatyczne na kuli ziemskiej i wskazuje ich zasięg na mapie • wykazuje zróżnicowanie klimatyczne Ziemi na podstawie analizy map temperatury powietrza i opadów atmosferycznych oraz map stref klimatycznych na Ziemi 	
33-34	Strefy klimatyczno – roślinne świata (film edukacyjny).	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje i porównuje mapy klimatyczne i roślinne • charakteryzuje formacje roślinne • wyjaśnia zależności między sferami 	
35.	Wody na Ziemi.	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje i wskazuje na mapie rozmieszczenie wód na Ziemi • omawia obieg wody w przyrodzie • potrafi zlokalizować obiekt na mapach • zna typy mórz i wybrzeży • wskazuje na mapie świata wybrane prądy morskie oraz wymienia ich nazwy 	
36.	Dzieje Ziemi. Skąły o minerały.	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając z tablicy stratygraficznej omawia dzieje Ziemi • wymienia w kolejności nazwy er i okresów geologicznych • rozpoznaje skąły i określa ich rodzaj • charakteryzuje skąły i warunki ich powstawania 	

		<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania skał 	
37.	Ziemskie puzzle – budowa płytowa litosfery.	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje warstwy wnętrza Ziemi • podaje główne cechy płytowej budowy litosfery • omawia przyczyny powstawania ryftów oceanicznych, grzbietów śródoceanicznych i rowów 	
38-39	Naturalne eksplozje – czy wybuchnie super wulkan? – tekst źródłowy.	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie świata obszary wzmożonej aktywności wulkanicznej • wykazuje związki pomiędzy płytową budową litosfery a występowaniem zjawisk wulkanicznych • wymienia przykłady wulkanów i wskazuje je na mapie świata • zna znaczenie terminu „Ognisty pierścień Pacyfiku” 	Praca z tekstem źródłowym, Model wulkanu - konstrukcja
40.	Niszcząca przyroda – trzęsienia Ziemi.	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie świata obszary wzmożonej aktywności sejsmicznej • wykazuje związki pomiędzy płytową budową litosfery a występowaniem trzęsień ziemi 	
41.	Niewidoczni rzeźbiarze łądu – procesy zewnętrzne. Wietrzenia.	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia procesy zewnętrzne kształtujące rzeźbę powierzchni Ziemi • posługuje się ze zrozumieniem pojęciem wietrzenia i erozji • rozpoznaje na ilustracjach formy terenu powstałe na skutek wietrzenia • charakteryzuje rodzaje wietrzenia i formy terenu powstałe w jego wyniku 	
42.	Z biegiem rzeki.	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rzeźbotwórczą rolę wód płynących • charakteryzuje działalność rzeki w górnym, środkowym i dolnym biegu • wyjaśnia proces powstawania meandrów i starorzeczy • omawia warunki sprzyjające powstawaniu delt i ujść lejkowatych 	
43.	Lodowce i ich działalność.	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rzeźbotwórczą rolę lodowców górskich i łądolodów • rozpoznaje i opisuje formy rzeźby powstałe w wyniku działalności lodowców górskich i łądolodów • dostrzega związek między warunkami klimatycznymi a występowaniem lodowców górskich i łądolodów na kuli ziemskiej 	
44.	Rzeźbotwórcza działalność wiatru – pustynna rzeźba.	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rzeźbotwórczą rolę wiatru • wskazuje na mapie wybrane pustynie • wymienia rodzaje pustyń ze względu na rodzaj podłoża • podaje przykłady form powstałych na skutek erozyjnej i akumulacyjnej działalności wiatru 	Wykonanie modelu wydm parabolicznych i barchanu
45.	Na styku łądu i morza – działalność morza.	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia genezę wybrzeży morskich • przedstawia rzeźbotwórczą rolę fal morskich • podaje przykłady form powstałych w wyniku rzeźbotwórczej działalności morza • omawia na podstawie ilustracji proces powstawania klifu i mierzei • wymienia najważniejsze typy wybrzeży morskich i wskazuje je na mapie świata 	

46.	Co zobaczymy w jaskini krasowej?	<ul style="list-style-type: none"> • omawia procesy krasowe i wyjaśnia, w jaki sposób powstają formy krasowe • podaje przykłady form krasu powierzchniowego i podziemnego • wskazuje na mapie regiony, w których występują zjawiska krasowe • analizuje schemat jaskini i występujących w niej form krasowych 	
47.	Rozpoznawanie form rzeźby w terenie.	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby powstałe w wyniku działania czynników rzeźbotwórczych 	zajęcia terenowe
48.	Formy ukształtowania powierzchni lądów i dna oceanów.	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje na mapach wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi • określa na podstawie danych statystycznych ukształtowanie powierzchni kontynentów • zna terminy: szelf kontynentalny, rów oceaniczny, basen oceaniczny, grzbiet śródoceaniczny • rozpoznaje te formy na mapach 	
49-51	Zajęcia powtórzeniowe przed egzaminem gimnazjalnym.	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje zadania egzaminacyjne dotyczące treści geograficznych 	